

NIEUWSBRIEF

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, de provincie, het land en Europa.

DIT NUMMER: Vrouwen, politiek en leiderschap PAG. 2-3 • ProDemos schuift aan PAG. 4 • Renovatie Binnenhof PAG. 5 • Voor scholen PAG. 6-7 • Column: Het recht op asiel PAG. 8 • Stemmentracker PAG. 9 • Begrotingswijzer PAG. 10 • Grondwetdag PAG. 10 • Toolbox Participatieverklaring PAG. 11 • Vrijheidscollages PAG. 12 • Publicaties PAG. 13 • Vrouwen in de gemeenteraad: onderzoek en campagne PAG. 14-15 • Vragenuurtje PAG. 15 • Agenda PAG. 16

LEZERSONDERZOEK

Wat vindt u van de nieuwsbrief?
Vul ons lezersonderzoekje (10 vragen)
in op: www.prodemos.nl/nieuwsbrief.
En maak kans op een ProDemos
powerbank (mobiele accu).

Vrouwelijk leiderschap Op dinsdag 8 maart, Internationale Vrouwendag, deelden Annemarie Jorritsma en Lilianne Ploumen hun visie op vrouwelijk leiderschap met een zaal vol vrouwen en een enkele man. (Vervolg op pag. 3)

Cursus Publiek leiderschap voor vrouwen

Begin 2016 organiseerde ProDemos de cursus Publiek leiderschap voor vrouwen. In drie workshops gingen de deelnemers aan de slag met thema's als Public Image, Onderhandelen & gesprekstechnieken en Lobbyen.

Alle drie de workshops van de cursus Publiek leiderschap voor vrouwen zaten vrijwel direct vol. De behoefte is er, merkte projectleider Tatjana Meijvogel-Volk vorig jaar. ProDemos organiseerde toen een netwerkbijeenkomst voor Internationale Vrouwendag, inclusief workshop netwerken. Dat leverde veel enthousiaste reacties op: "Deelnemers kwamen naar ons toe met de vraag of we niet meer workshops konden organiseren, bijvoorbeeld over presenteren en lobbyen." Zo geschiedde.

STOP MET TWIJFELTAAL

Trainer Liesbeth Tettero trapte de cursus af met de workshop Public Image, waarin ze 'netvliestraining' gaf, waarbij de deelnemers zich verdiepten in de verschillen in de beeldvorming over mannen en vrouwen. Hoe beter je je daar namelijk van bewust bent, hoe beter je met die frames kunt spelen. Een van de belangrijkste tips die zowel Tettero als Ilona Eichhorn, die de workshop Onderhandelen & gesprekstechnieken voor haar rekening nam, de deelnemers meegaf, is stoppen met het gebruik van twijfeltaal. Vrouwen zijn vaker dan mannen bang om onaardig gevonden te worden en kleden hun voorstellen en ambities voorzichtiger in. Niet doen, volgens de trainers. Tettero: "Je kunt meer maken dan je denkt."

DENK EN PRAAT IN OPLOSSINGEN

Ook in de workshop Lobbyen ging het volgens trainer Marijn Bosman vooral om communicatie. Net als Eichhorn benadrukte Bosman dat je bij lobbyen het beste eerlijk kunt zijn over wat je wilt bereiken. Politici en beleidsmakers horen de hele dag problemen, dus denk en praat in oplossingen. Bosman: "Je hebt vaak maar een kans om je belangen te behartigen in een gesprek, dus help je gesprekspartner op weg."

ProDemos wil graag een vervolg geven aan deze cursus. Vanaf 2017 vieren we 100 jaar vrouwenkiesrecht in Nederland, een mooi aanknopingspunt voor meer activiteiten rond dit onderwerp. Meijvogel-Volk: "ProDemos vindt het belangrijk dat iedereen actief mee kan doen binnen onze democratie, op welk niveau je dat zelf ook wilt. Als we bij vrouwen daarin een drempel kunnen wegnemen door dit soort vaardigheidstrainingen te organiseren, is dat alleen maar heel mooi."

BLIJF OP DE HOOGTE

Blijf je graag op de hoogte van de activiteiten die ProDemos voor ambitieuze vrouwen organiseert? Meld je dan aan voor onze nieuwsbrief op www.prodemos.nl/nieuwsbrief.

2017 – 2019: 100 jaar Kiesrecht – 100 jaar Vrouwenkiesrecht

In 1917 werd bij de grondwetsherziening het algemeen kiesrecht ingevoerd, in 1919 kregen ook vrouwen kiesrecht. Daarom wordt van 2017-2019 het bestaan van 100 jaar kiesrecht gevierd. Er zijn her en der al initiatieven. Er komen publicaties in beeld en geschrift, symposia, toneelstukken, tentoonstellingen etc. Ook ProDemos heeft volop plannen: de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 willen wij, samen met veel vrouwenorganisaties, benutten voor een brede campagne om meer vrouwen in de raad te krijgen. Nog steeds, 100 jaar na de invoering van het vrouwenkiesrecht, zijn vrouwen met maar 28% vertegenwoordigd in raden! En het percentage vrouwelijke wethouders en burgemeesters is nog lager.

GESCHIEDENIS PER GEMEENTE

Ook gaat ProDemos gemeenten stimuleren de eigen historie van 100 jaar geleden uit te zoeken en daarvan een tentoonstelling of publicatie te maken. ProDemos levert een handleiding en een algemeen deel van de tentoonstelling. De gemeente vult het aan met eigen materiaal.

STUURGROEP

Er is een stuurgroep 100 jaar Kiesrecht gevormd die de plannen in het land coördineert en stimuleert dat zoveel mogelijk instanties en organisaties iets gaan doen om het belang van ons kiesrecht onder de aandacht te brengen. Er is 100 jaar geleden immers hard voor gestreden.

Wie hierover meer wil weten kan mailen naar Gerda Bosdriesz, projectleider 100 jaar Kiesrecht g.bosdriesz@prodemos.nl

Jorritsma en Ploumen over vrouwelijk leiderschap

Op dinsdag 8 maart, Internationale Vrouwendag, deelden Annemarie Jorritsma, fractievoorzitter van de VVD in de Eerste Kamer, en Lilianne Ploumen, Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, hun visie op vrouwelijk leiderschap met een zaal vol vrouwen en een enkele man.

Goed leiderschap is volgens Ploumen: “Knopen doorhakken, besluitvaardigheid, eigen opinievorming en waardering voor de mening van een ander. Maar niet iedereen is hetzelfde en daarom moet je ook gewoon lekker jezelf blijven.” Haar eigen stijl zou ze omschrijven als een tikkeltje ongeduldig, maar met de vaardigheid om te luisteren.

Helaas worden topfuncties nog steeds veel minder door vrouwen bekleed dan door mannen. Zestig procent van de beursgenoteerde bedrijven hebben een bestuur dat alleen uit mannen bestaat en slechts 21% van de 342 burgemeesters die Nederland telt is vrouw. Jorritsma vertelt over www.topvrouwen.nl, een website die fungeert als matchmaker tussen bedrijven en topvrouwen.

Topvrouwen kunnen hun CV inzenden om te laten zien dat ze bestaan. “De *all-male* besturen mogen niet meer de smoes gebruiken dat er geen topvrouwen zijn, ze zijn er wel!”

Ligt er bij de vrouw niet ook een verantwoordelijkheid? Ploumen geeft als voorbeeld dat een vrouw als haar promotie wordt aangeboden vaak reageert met ‘Wat ik? Nee joh, daar ben ik nog niet klaar voor’ en een man met ‘Ja hèhè, ik vond het vorig jaar al tijd’. Jorritsma zegt dat het algemeen bekend is dat vrouwen op deze manier reageren: “Het is de wereld op z’n kop als je zegt dat vrouwen anders moeten reageren, het heeft allemaal te maken met de selectieprocedure.”

ProDemos komt naar u toe!

‘Welke regels zouden gelden in uw ideale land?’

‘Hoe zou u dit probleem oplossen?’

‘Welke straf zou u geven als ú de rechter was?’

Met dit soort vragen worden mensen uitgedaagd om zich te verdiepen in politiek en recht tijdens de gratis informatiebijeenkomsten van ProDemos. ProDemos organiseert deze bijeenkomsten in het hele land onder de noemer ‘ProDemos schuift aan’. Ze zijn bedoeld voor mensen die de politiek en de rechtspraak misschien niet op de voet volgen, maar er wel iets meer over zouden willen weten. Tijdens de bijeenkomst gaan mensen in gesprek met een politicus of een rechter en gaan ze zelf actief aan de slag met de onderwerpen. De insteek is een gezellige en informatieve middag of avond.

U kunt kiezen uit drie varianten:

DEMOCRATIE LEEFT

BIJEEENKOMST OVER POLITIEK

Iedereen heeft te maken met politiek. Maar terwijl veel burgers in Nederland kritisch en betrokken zijn, zijn er ook groepen burgers die geen vertrouwen hebben in de overheid en in hun eigen vermogen om invloed uit te oefenen.

Deze informatiebijeenkomst geeft mensen weer het gevoel dat hun mening er mag zijn en dat je niet gestudeerd hoeft te hebben om betrokken te zijn bij onze democratische rechtsstaat.

RECHT VAN SPREKEN

BIJEEENKOMST OVER DE RECHTSSTAAT

We leven in Nederland in een rechtsstaat. Dat betekent dat je in vrijheid en veiligheid kunt leven, maar ook dat je moet accepteren dat er spelregels zijn waar je je aan moet houden.

Tijdens de bijeenkomst ‘Recht van spreken?’ ontdekken mensen, aan de hand van hun eigen ervaringen, hoe de rechtsstaat werkt: dat de rechtsstaat hen beschermt en tegelijkertijd grenzen stelt aan wat zij mogen en aan wat de overheid kan doen.

ONTMOET DE RECHTER

BIJEEENKOMST OVER DE RECHTSPRAAK

Iedereen heeft weleens met recht en rechtspraak te maken. Hoe werkt het recht in Nederland en wat doen rechters eigenlijk?

Tijdens deze bijeenkomst spreekt de groep met een echte rechter en met elkaar over welke straf past bij welke overtreding.

VOOR WIE?

De bijeenkomsten zijn aan te vragen door maatschappelijke organisaties en verenigingen. Eerder hielden we bijvoorbeeld bijeenkomsten bij Resto VanHarte, Stichting Lezen en Schrijven, dialooggroepen, moskeestichtingen, vrouwenverenigingen en het Leger des Heils.

MEER INFORMATIE

ProDemos doet dit allemaal gratis. We organiseren 100 bijeenkomsten verspreid over het hele land. Wees er snel bij. Op = op.

Kijk voor meer informatie op www.prodemos.nl/schuiftaan

ProDemos in top 35 best bezochte musea in Nederland

De grotere musea in ons land hebben ook in 2015 weer een goed jaar gedraaid. Ten opzichte van vorig jaar groeide het aantal bezoekers gemiddeld met iets meer dan zeven procent (7,2%). Dat blijkt uit een onderzoek van de regionale omroepen en de NOS.

De bezoekersaantallen bij ProDemos groeiden met ruim 8%, van 142.001 bezoekers in 2014 naar 153.664 in 2015. Daarmee staat ProDemos op plaats 32 op de lijst van best bezochte Nederlandse musea.

Bron: nos.nl

En hoe gaat dat straks als het Binnenhof gerenoveerd wordt?

In het najaar van 2020 start een grote renovatie van het Binnenhof. Eerste en Tweede Kamer zullen meerdere jaren tijdelijk onderdak krijgen in het huidige ministerie van Buitenlandse Zaken, vlakbij Den Haag Centraal.

ProDemos gaat dan uiteraard bezoekers rondleiden in het tijdelijke parlement, maar waar mogelijk ook in de omgeving van het historische Binnenhof. Er zijn plannen om een loopbrug te bouwen, hoog over het Binnenhof, met een uniek uitzicht op de bouwplaats. Ook zal het Rijksvastgoedbedrijf een informatiecentrum inrichten. Wat ProDemos betreft is daar ook aandacht voor de parlementaire geschiedenis en de rijke historie van het Binnenhof.

ProDemos zal op de huidige locatie aan de Hofweg blijven. Tussen het Binnenhof en de tijdelijke huisvesting van het parlement zullen waar-

schijnlijk pendelbussen gaan rijden, een route langs de Hofvijver, het Ministerie van Financiën en de Hoge Raad. Afhankelijk van de groep zijn alternatieve routes denkbaar, ook langs de instellingen van Den Haag als stad van vrede en recht, zoals het Vredespaleis.

Kortom er blijft van alles te zien, eigenlijk alleen maar meer! En de tijdelijke locatie van het parlement bezichtigen is natuurlijk een unieke kans.

Het aanbod aan rondleidingen en stadswandelingen van ProDemos vindt u altijd op: prodemos.nl/bezoekerscentrum.

3D-APP: DWAAL DOOR HET BINNENHOF VAN VROEGER

ProDemos werkt aan een driedimensionale simulatie van het Binnenhof, die vanaf 2017 als app kan worden gedownload op mobiele telefoons of tablets. Bezoekers kunnen met de simulatie in verschillende historische periodes door het Binnenhof dwalen.

De gebruiker loopt natuurlijk in het heden over het Binnenhof, maar door gebruik te maken van de GPS-locatie kan de app de

omgeving ook laten zien alsof het 1970 is, of 1860, of nog enkele eeuwen eerder. Uiteraard wordt daarbij ook tekst en uitleg gegeven.

Op deze manier bundelen we de beschikbare historische informatie én zijn we voorbereid op de aanstaande renovatie van het Binnenhof!

Sms'en, mailen en Googelen, net als echte politici

Telefoons opbergen in de klas? Niet tijdens de vernieuwde Kamerdebatsimulatie! In de Tweede Kamer kijken politici toch ook vaak op hun telefoon?

In het vernieuwde rollenspel voor klassen die ProDemos bezoeken krijgen alle leerlingen een individuele rolomschrijving en, net als politici, een telefoon waarop ze nieuwsberichten, sms'jes en e-mails kunnen ontvangen over het onderwerp van het debat dat zij moeten gaan voeren. Het debat gaat over de vraag: 'Moet vuurwerk afsteken verboden worden voor particulieren?'. Op de telefoon vinden zij naast berichten ook informatie over de stemming in hun achterban, een Wikipedia-pagina over vuurwerk en de standpunten van andere partijen.

INDIVIDUELE BETROKKENHEID VERGROOT

Deze nieuwe opzet van het rollenspel zorgt ervoor dat de individuele betrokkenheid van leerlingen vergroot wordt.

Ze hebben allemaal een eigen rol en taak in het geheel en moeten dus actief deelnemen aan de overleggen om hun cruciale informatie in te brengen. Leerlingen leren tijdens deze simulatie hoe een Kamerdebat verloopt, welke rol opiniepeilingen kunnen spelen in de besluitvorming, en dat 'de wandelgangen' net zo belangrijk kunnen zijn als het eigenlijke debat.

De Kamerdebatsimulatie duurt 60 minuten en wordt gespeeld met maximaal 60 leerlingen tegelijk, tijdens het dagprogramma Politiek.

PRODEMOS BINNENHOF VOOR SCHOLEN

Kijk voor het complete aanbod voor scholen op www.prodemos.nl/pbs.

Inschrijving voor scholen opent op 18 april

Vanaf 18 april kunnen scholen zich weer inschrijven voor de gratis educatieve programma's van ProDemos in Den Haag voor het schooljaar 2016-2017.

Onze programma's variëren in lengte van een uur tot een hele dag, zodat docenten kunnen kiezen wat het beste bij de klas past. Ook de inhoud van de programma's is afgestemd op het onderwijsniveau van de leerlingen.

Voor basisscholen hebben we een speciaal programma, waarbij de klas 's ochtends het educatieve rollenspel Democracy speelt in Madurodam en 's middags het echte Binnenhof en de Tweede Kamer bezoekt.

Kom ook gratis met de klas naar politiek Den Haag en schrijf u in op de website van ProDemos: www.prodemos.nl/pbs

Nieuw: zoekmachine lesmateriaal op onze website

Zoekt u een leuke werkvorm over Europa? Heeft u zin in een Politieke Bingo? Of wilt u een nuttig filmpje laten zien in de klas?

Vanaf nu kunt u op onze website systematisch ons gratis aanbod aan lesmateriaal doorzoeken op onderwerp, categorie of soort werkvorm.

Zoek en vind op www.prodemos.nl/lesmateriaal

Tweede Kamer in de klas

Speciaal voor (toekomstige) docenten maatschappijleer, Nederlands en geschiedenis organiseert ProDemos gratis workshops onder de titel 'Tweede Kamer in de klas'. Tijdens deze workshop in het gebouw van de Tweede Kamer maken docenten kennis met enkele debatvormen en krijgen ze uitleg over debatvaardigheden. Ten slotte gaan ze zelf debatteren in de vorm die de Tweede Kamer gebruikt.

**Door te debatteren ervaren
leerlingen zelf hoe de
parlementaire democratie werkt.**

Het programma start met een uitleg over verschillende debatvormen. Aansluitend wordt de werkvorm 'Tweede Kamer in de klas' gespeeld. Na de lunch volgt er een speciale rondleiding door het Tweede Kamergebouw. Bij de afsluiting krijgt iedere deelnemer het lesmateriaal 'Tweede Kamer in de klas' mee naar huis.

AANMELDEN

Deelname is gratis. Zowel individuele aanmeldingen als groepsaanmeldingen zijn mogelijk. Maximaal 20 deelnemers per workshop.

Zie: www.prodemos.nl/workshoptweedekamer

Het recht op asiel

In de media zien we Europese lidstaten worstelen om hun verplichtingen op het gebied van asiel na te komen. Wat zijn precies de rechten van asielzoekers en waar staan die omschreven? Aniel Pahladsingh, jurist bij de Raad van State en rechter-plaatsvervanger bij de rechtbank Rotterdam, licht het recht op asiel toe: de feiten achter de verhalen.

OMSCHREVEN IN EU-HANDVEST

In het internationale recht wordt geen recht op asiel vermeld evenmin als in de Nederlandse Grondwet. Asiel was vroeger meer een humanitaire overweging dan een vastgelegde plicht voor de staat. Na de Tweede Wereldoorlog werd het VN Vluchtelingenverdrag van kracht, maar ook in dit verdrag ontbreekt het recht op asiel. Op Europees niveau is voor het eerst het recht op asiel vastgelegd, in artikel 18 van het EU-Handvest (zie kader). Het recht op asiel is van toepassing als een persoon is aangekomen op het grondgebied van de EU, met inbegrip van de grens, de territoriale wateren en transitzones (zoals luchthavens en havens).

AANKOMST VAN ASIELZOEKERS

Hoewel artikel 18 van het EU-Handvest het recht op asiel waarborgt, schrijft het EU-recht geen manieren voor om de aankomst van asielzoekers te vereenvoudigen. Asielzoekers komen vaak uit landen wiens inwoners een visum nodig hebben om de EU binnen te komen. Aangezien deze mensen meestal niet aan de eisen voor een visum voldoen, is het vaak nodig dat zij op onregelmatige wijze de grens passeren, met alle bijbehorende gevaren. Over veiliger alternatieven voor de aankomst van asielzoekers wordt in de politiek wel nagedacht (bijvoorbeeld: opvang in de regio, herverdelingssysteem, hotspots maken: centra voor eerste opvang in een EU-land met een Europese buitengrens etc.), maar men is nog niet tot een concrete gezamenlijke oplossing gekomen. Vooral nog

wordt er sterk ingezet op controles op zee en op land.

BEHANDELING VAN HET ASIELVERZOEK

EU-lidstaten zijn verplicht elk verzoek om internationale bescherming te behandelen op basis van huidige EU-wetgeving. De Europese lidstaten voldoen hier zoveel mogelijk aan, maar soms gaat dit niet snel

genoeg (bijvoorbeeld in Griekenland en sommige Oost-Europese landen), waardoor asielzoekers ongeregistreerd kunnen doorreizen naar een ander land.

RECHT OP SNELLE PROCEDURES

Staten zijn verplicht een verzoek binnen drie werkdagen te registreren, of binnen zes werkdagen wanneer

HOE BINDEND IS HET EU-HANDVEST?

Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (EU-Handvest) geeft in vijftig artikelen de grondrechten die gelden in de Europese Unie ten aanzien van waardigheid, vrijheid, gelijkheid, solidariteit, burgerschap en rechtspleging. Sinds 1 december 2009 is het EU-Handvest juridisch bindend voor de instellingen van de EU, de organen en de instanties van de Unie, maar ook voor de lidstaten wanneer deze het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Het Handvest heeft dezelfde juridische waarde als de EU-verdragen: de toepassing van nationale maatstaven voor de bescherming van de grondrechten mag geen afbreuk doen aan het beschermingsniveau van het Handvest en aan de voorrang, de eenheid en de nuttige werking van het Unierecht.

Staten hebben het recht te besluiten of zij vreemdelingen toelaten op hun grondgebied, maar als zij eenmaal op hun grondgebied zijn dienen staten het EU-recht te eerbiedigen bij de behandeling van het asielverzoek. Als dat niet gebeurt, kan een burger naar de nationale rechter stappen of de Europese Commissie kan een procedure starten tegen de lidstaat wegens het niet naleven van het EU-recht. Dit kan resulteren in een veroordeling door het EU-Hof en eventueel leiden tot oplegging van boetes en dwangsommen.

Aniel Pahladsingh is co-auteur van de annotatiebundel over het EU-handvest, die toelichtingen en voorbeelden geeft van hoe rechters het recht uit het EU-handvest in de praktijk hebben uitgelegd.

Titel: EU-Handvest Selecties, JHG Tweede druk, ISBN 9789012397230.

een verzoek wordt gedaan bij andere autoriteiten dan de autoriteiten die voor de registratie verantwoordelijk zijn. In Nederland is de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) de autoriteit die dergelijke verzoeken behandelt.

ASIELVERZOEK AAN DE GRENS BEHANDELEN MAG

Het is toegestaan asielverzoeken aan de grens te behandelen. Dit gebeurt in de praktijk op luchthavens. Mensen die per vliegtuig Nederland binnenkomen, worden bijvoorbeeld op Schiphol (nog geen Nederlands grondgebied) opgevangen tot hun asielprocedure is afgehandeld.

SNELHEID VAN BESLISSING

In principe moeten lidstaten ervoor zorgen dat de behandelingsprocedure binnen zes maanden na indiening van het verzoek wordt afgerond. Deze termijn kan verlengd worden met negen maanden als de kwestie ingewikkeld is of een groot aantal mensen tegelijk om internationale bescherming verzoekt. De onderzoeksprocedure kan bovendien worden uitgesteld wanneer de beslissingsautoriteit geen beslissing kan nemen door een onzekere situatie in het land van herkomst die naar verwachting tijdelijk is. In dat geval moeten de lidstaten de situatie in het land van herkomst iedere zes maanden opnieuw onderzoeken.

GANG NAAR DE RECHTER

Asielzoekers hebben het recht om de beslissing over hun asielverzoek aan een rechter voor te leggen. In de praktijk gaan veel mensen tegen een afwijzing in beroep. In Nederland bestaat de mogelijkheid om tegen de uitspraak van de rechtbank hoger beroep in te stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Bekijk het EU-Handvest zelf in detail op:

www.minbuza.nl/ecer/eu-essentieel/handvest-grondrechten

“Asielzoekers met een tijdelijke verblijfsvergunning mogen geen voorrang meer krijgen bij de toewijzing van sociale huurwoningen.”

VOOR

TEGEN

(Motie uit oktober 2015)

Stemmentracker: met welke partij stem jij mee?

Wat vind jij van de stelling hierboven? En stemde de partij van jouw voorkeur hier in de Tweede Kamer voor of tegen?

Eenmaal in de Kamer pakt het stemgedrag van een partij om allerlei redenen soms anders uit dan ze beoogden in verkiezingstijd. Stemde ‘jouw’ partij de afgelopen jaren zoals je had gehoopt? Check het met de Stemmentracker!

Voor de Stemmentracker heeft ProDemos dertig moties, amendementen en kabinetsvoorstellen uit de huidige kabinetsperiode geselecteerd. Bij al deze dertig voorstellen kun je aangeven of je voor of tegen bent. Bij elke stelling staat wat

achtergrondinformatie en soms een filmpje. Je kunt ook meteen bekijken hoe de partijen gestemd hebben en welke argumenten ze daarvoor hadden. Na afloop krijg je te zien welke partij het vaakst heeft gestemd zoals jij dat had gewild.

DOE DE STEMMENTRACKER OP STEMMENTRACKER.NL

Op 5 mei zal ook een *real life* stiekerversie van de Stemmentracker te doen zijn op Bevrijdingsfestivals door heel Nederland.

NU ONLINE: DE BEGROTINGSWIJZER

Bekijk de begroting van uw gemeente

De begroting van de gemeente laat zien welke inkomsten de gemeente heeft en waar het beschikbare geld aan wordt uitgegeven. Omdat gemeentelijke begrotingen vaak behoorlijk ingewikkeld in elkaar zitten, hebben inwoners

hier maar weinig zicht op. ProDemos vindt het belangrijk dat iedereen kan zien welke keuzes zijn of haar gemeente maakt. Daarom staan op de website Begrotingswijzer de begrotingen van alle Nederlandse gemeenten zo weergegeven dat ze voor iedereen te begrijpen zijn. Gemeenten kunnen de Begrotingswijzer-weergave van hun begroting op hun eigen website plaatsen.

PARTICIPATIEF BEGROTEN

Daarnaast is het mogelijk om de Begrotingswijzer in te zetten om inwoners actief te betrekken bij de begroting: 'participatief begroten'. Inwoners kunnen dan meedenken over de financiële keuzes die gemaakt worden, door online alternatieve begrotingen voor te stellen en hierover in discussie te gaan.

Bekijk de begroting van uw gemeente op:
www.begrotingswijzer.nl

Grondwetdag, ook voor kinderen!

Wandel het Grondwetpad met
(oud-)ministers en Kamervoorzitters

Op zaterdag 2 april vieren we op de jaarlijkse Grondwetdag dat we een grondwet hebben. Loop die dag het Haagse Grondwetpad met:

- **Ronald Plasterk**, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- **Ankie Broekers-Knol**, voorzitter Eerste Kamer
- **Khadija Arib**, voorzitter Tweede Kamer
- **Piet Hein Donner**, vicepresident van de Raad van State

VOOR DE KINDEREN: KINDERRIJK

Kinderen kunnen op de Grondwetdag in gesprek met een jeugdrechter, op bezoek in de Ridderzaal (ooit een rechtszaal) en een eigen grondwet schrijven voor thuis! Entree: 7 euro.

Meer informatie over de Grondwetdag:
www.prodemos.nl/grondwetdag

Het gaat niet goed met uw kind op school. De juf nodigt u uit voor een gesprek.

Uw collega is homoseksueel en gaat trouwen met zijn vriend. Hij nodigt u uit voor de bruiloft.

U wilt zo snel mogelijk beginnen aan een opleiding tot kok.

Toolbox Participatieverklaring voor gemeenten

Wat zou u in bovenstaande situaties doen?

Een belangrijk onderdeel in de maatschappelijke begeleiding van vluchtelingen (vergunninghouders) is de Participatieverklaring, waarin nieuwkomers worden gewezen op hun rechten en plichten en de fundamentele waarden van de Nederlandse samenleving. ProDemos heeft, in opdracht van het ministerie van SZW, voor gemeenten een toolbox gemaakt voor een workshop ter voorbereiding op de participatieverklaring.

HANDLEIDING EN MATERIALEN

De Toolbox Participatieverklaring van ProDemos bevat een handleiding en materialen voor het uitvoeren van de workshop Participatieverklaring. Het doel van de workshop is dat vluchtelingen een goed beeld krijgen van de waarden van de Nederlandse samenleving. Ook leren zij wat hun rechten zijn, bijvoorbeeld op het gebied van gelijke behandeling of arbeidsrecht. De workshop bevat vijf werkvormen voor een nadere kennismaking met de Nederlandse kernwaarden en ter voorbereiding op de ondertekening van de participatieverklaring.

TRAIN-DE-TRAINER-BIJEENKOMSTEN

ProDemos biedt een training aan om begeleiders voor te bereiden op het zelfstandig verzorgen van de workshop Participatieverklaring. In de training wordt aandacht besteed aan didactische vaardigheden, interculturele communicatie, kennis over de doelgroep en de praktische uitvoering van de onderdelen.

VERZORGEN VAN EEN WORKSHOP MET BEGELEIDER

ProDemos beschikt over een poule begeleiders die de workshops zelfstandig kunnen uitvoeren. Gemeenten hebben de mogelijkheid

om via ProDemos een begeleider aan te vragen die de workshop in de gemeente verzorgt.

Download de materialen gratis op www.prodemos.nl/participatieverklaring

Vrijheidscolleges over de vier vrijheden van Roosevelt

Wat betekent de vrijheid van meningsuiting in een tijdperk van terrorisme? Geldt de vrijwaring van vrees en gebrek ook voor economische vluchtelingen? Hoe gaan we om met de vrijheid van religie wanneer fundamentalisten het debat bepalen? Deze actuele thema's komen allemaal aan bod tijdens de Vrijheidscolleges 2016.

De Vrijheidscolleges zijn een jaarlijkse serie lezingen van bekende opiniemakers en denkers die in aanloop naar Bevrijdingsdag plaatsvinden door heel Nederland. Ieder college behandelt één van de vier vrijheden die Roosevelt ooit omschreef in een speech. In Den Haag zijn dat:

FOTO: JEROEN HOFSTRA

18 APRIL:

VRIJHEID VAN RELIGIE

Door **Jessica Durlacher**: criticus, columniste en schrijfster van verschillende boeken over de generatie die de Tweede Wereldoorlog van heel dichtbij maar toch alleen van horen zeggen kent. In 2014 schreef zij samen met haar echtgenoot Leon de Winter de theatertekst voor de voorstelling Anne, over het leven van Anne Frank.

20 APRIL: VRIJHEID VAN MENINGSUITING

Door **Ancilla Tilia**: voormalig model en online ondernemer, nu spreker, schrijver en TV-persoonlijkheid over digitale rechten. In 2015 was ze lijsttrekker voor de Amsterdamse Piratenpartij. Zij was onder andere te zien bij Pauw & Witteman en RTL Late night, en heeft een column in FD Outlook.

25 APRIL:

VRIJWARING VAN GEBREK

Door **Mardjan Seighali**: directeur van Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. Zij groeide op in Iran en is in 1990 voor het toenmalige regime gevlucht. Seighali is in de jaren '90 zelf begeleid door de stichting waar zij nu directeur van is. In Iran had zij de

vrijheid niet om zich politiek te uiten, in Nederland zet ze zich al jaren in voor de lokale politiek in haar woonplaats Almere.

5 MEI: VRIJWARING VAN ANGST

Door **Mostafa Hilali**: werkzaam bij de Koninklijke Landmacht en initiatiefnemer van de Facebook-groep Nietmijn-islam. Hij is een aantal keren op uitzending geweest in het kader van internationale vredesoperaties en heeft Geschiedenis en Midden-Oostenstudies gestudeerd.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Toegang tot de Vrijheidscolleges is gratis.

Meer informatie en aanmelden via:
www.vrijheidscolleges.nl

De Vrijheidscolleges worden georganiseerd door Stichting Vrijheidscolleges in samenwerking met de Bevrijdingsfestivals van Utrecht, Overijssel, Gelderland, Noord-Holland, Brabant, Groningen, Flevoland en Zeeland, en de Haagse Vrijheidsweken (Bevrijdingsfestival Den Haag en ProDemos).

PRODEMOS IN 2015

Op dit moment werken we nog hard aan ons jaarverslag 2015, hier alvast een paar opvallende cijfers:

- Een record van bijna 84.000 leerlingen bracht vorig jaar een bezoek aan ProDemos en het Binnenhof, een stijging ten opzichte van 2014 van 19%.
- Ook buiten de scholen om boekten er weer meer mensen een Binnenhof-rondleiding: ruim 73.000, een stijging van 4% t.o.v. 2014.
- Een spectaculaire groei voor de Kindergemeenteraad Madurodam (waarin kinderen van groep 7 en 8 leren

hoe democratie werkt): een toename van bijna 40% tot bijna 1500 leerlingen.

- Het aantal bezoekers van onze evenementen in Den Haag (zoals de Nacht van de Dictatuur) steeg met ruim 10% naar bijna 4200.
- 555 deelnemers aan ons programma Ontmoet de rechter in 2015, ruim 4,5 maal zoveel als in 2014.

Lees het volledige jaarverslag van ProDemos binnenkort op www.prodemos.nl/jaarverslag.

Publicaties van ProDemos

HET BINNENHOF. DE GEBOUWEN VAN DE MACHT

In dit handzame en ruim geïllustreerde boekje leest u de geschiedenis van het Binnenhof in kort bestek. Vervolgens passeren 25 locaties de revue: van Tweede Kamer tot Torentje, van Ridderzaal tot Paleis Noordeinde en van Eerste Kamer tot Raad van State. Met kaartje en overzichtsfoto. Uitgave in *full colour*.

Omvang 64 pagina's,
formaat 10 x 16 cm,
ISBN 978 90 6473 512 7,
prijs: € 4,95.

**GRONDWET VOOR
HET KONINKRIJK
DER NEDERLANDEN**
(herdruk)
De in 2012 door
ProDemos uitgegeven
editie van de Neder-
landse grondwet is
volledig uitverkocht.
Onlangs verscheen de
ongewijzigde herdruk,
met wederom de
volledige tekst van de
grondwet in acht
hoofdstukken en
142 artikelen.

Omvang 45 pagina's,
formaat 13 x 19 cm,
ISBN 978 90 6473 515 8,
prijs: € 4,95.

WAT IS EEN POLITIEKE PARTIJ?

In deze twaalf pagina's
tellende brochure
wordt uiteengezet wat
politieke partijen doen,
hoe ze zijn georgani-
seerd, hoe je een partij
kunt oprichten en
wanneer een partij kan
meedoen aan verkie-
zingen.

De brochures *Wat is
een dictatuur?* en *Wat
is een rechtsstaat?* zijn
onlangs herdrukt.

DE GEMEENTE

(gewijzigde herdruk)

In maart verschijnt
de vijftiende herdruk
van het boekje *De
gemeente*, waarvan
de inhoud volledig is
geactualiseerd.
Met onder meer hoofd-
stukken over de
gemeentelijke instel-
lingen, de verkie-
zingen, de financiën,
de taken van de
gemeente en de relatie
tussen de gemeente en
de burger. Nu voor het
eerst in *full colour*.

Omvang 64 pagina's,
formaat 13,5 x 21,5 cm,
ISBN 978 90 6473 517 2,
prijs € 6,90.

BRUGGENBOUWERS IN EUROPA.

HET NEDERLANDSE VOORZITTERSCHAP VAN DE EUROPESE UNIE

In de eerste helft van 2016 vervult
Nederland voor de twaalfde keer het
voorzitterschap van de Raad van de
Europese Unie. Sinds de oprichting in
1957 van de Europese Economische
Gemeenschap (EEG) – de voorloper van
de EU – heeft Nederland elf keer de Raad
voorgezeten. In deze zestien pagina's
tellende brochure nemen we u mee op
reis door de tijd, langs hoogtepunten en
ontwikkelingen uit de elf voorgaande
voorzitterschappen.

BESTEL ZE IN DE WEBSHOP

Alle bovenstaande publicaties
zijn verkrijgbaar in ons Bezoek-
erscentrum en te bestellen via
de webshop. Bij de gratis
brochures worden dan alleen
verzend- en administratiekosten
in rekening gebracht.

Zie: www.prodemos.nl/webshop

Rapport: Vrouwenstemmen in de raad

In series als Borgen en Madam Secretary is het de normaalste zaak van de wereld: een vrouw als minister-president of Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken. Vrouwen in een machtige functie spreken tot de verbeelding, maar in Nederland blijft het vooralsnog bij verbeelding.

In de politieke werkelijkheid van Nederland is nog lang geen zicht op een vrouwelijke minister-president. Slechts één van de 16 fracties in de Tweede Kamer heeft een vrouw als fractievoorzitter en in de gemeenteraden lukt het maar niet om boven de 28% vrouwen uit te komen. Anno 2016, bijna 100 jaar na de zwaarbevochten invoering van het vrouwenkiesrecht, zijn vrouwen in de politiek nog geen machtsfactor van betekenis.

Waarom is de gemeenteraad zo onaantrekkelijk voor vrouwen? Waarom is het nog nooit gelukt om meer dan 28% (huidige percentage) vrouwen in de raad te krijgen? Daar heeft Atria, Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis, onderzoek naar gedaan. Op 5 februari is het rapport 'Vrouwenstemmen in de raad' gepresenteerd.

OORZAKEN

Wat blijkt: niet alleen de instroom van vrouwen in de raad is laag, ook de uitstroom van vrouwen is hoger dan bij mannen. Vrouwen staan minder vaak op verkiesbare plaatsen op de lijst. Maar ook vertrekken ze vaker tussentijds of stoppen ze na één raadsperiode. Vooral jonge vrouwen stromen uit, omdat de combinatie van werk, jonge kinderen en raadswork als te belastend wordt ervaren. Andere oorzaken passeren tevens de revue, zoals de wijze van werving en selectie waardoor vrouwen minder vaak worden gevonden, en de politieke cultuur die profileergedrag vraagt. Vrouwen zijn meer bescheiden, profileren zichzelf liever niet maar richten zich op de inhoud van het raadswork.

FOTO: LIZZY KALEVAART

OPLOSSINGEN

In het rapport worden een groot aantal aanbevelingen gedaan. Soms zijn dat open deuren, zoals de aanbeveling aan kandidaatstellingscommissies om vrouwen heel gericht persoonlijk te werven, omdat vrouwen zich uit zichzelf niet zo vaak kandidaat stellen. Maar ook bijvoorbeeld de aanbeveling om niet alleen voldoende vrouwen op verkiesbare plaatsen op de kieslijst te zetten, maar ook op de plaatsen daar net onder. Vrouwen stromen vaker tussentijds uit, maar kunnen dan ook weer door een vrouw opgevolgd worden.

Sommige aanbevelingen zijn heel praktisch, zoals 'plan vergaderingen niet op 'spitsuurtijden' van gezinnen met jonge kinderen (tussen zes en acht 's avonds)' of 'verhoog de vergoeding voor raadsleden in kleinere gemeenten'. Dat zijn trouwens ook voor mannen goede verbeteringen!

Campagne: meer vrouwen in de gemeenteraad in 2018

In 2018 zijn de volgende gemeenteraadsverkiezingen. In die tijd vierten we ook 100 jaar Vrouwenkiesrecht. Geen beter moment om nu eens echt werk te maken van meer vrouwen in de raad.

SAMENWERKING MET ATRIA

ProDemos gaat samen met onder andere Atria, een campagne starten. In eerste instantie richten we ons op het bestuur van politieke partijen (ook de lokale) en de kandidaatstellingscommissies, met suggesties en handige tips om vrouwen te vinden voor op de lijst. Maar natuurlijk gaan we ook vrouwen interesseren voor het politieke werk. De cursussen Politiek Actief die ProDemos al geeft willen we ook specifiek voor vrouwen aanbieden.

NETWERK VAN INSPIRERENDE VROUWEN

Daarnaast gaan we ook de krachten bundelen van vrouwen die nu in gemeenteraden zitten of vrouwen die jarenlang raadslid zijn geweest. Lokaal kunnen zij zich hard maken om meer vrouwen enthousiast te maken voor het raadswork. Want na alle decentralisaties gaan gemeenteraden over veel belangrijke onderwerpen die direct te maken hebben met ieders leven. Zoals de zorg, de werkgelegenheid, het onderwijs. De gemeenteraad gaat nu écht ergens over. Te belangrijk om alleen maar aan een overgrote meerderheid van mannen over te laten!

Werkt u graag met ons mee aan dit doel of heeft u goede ideeën of vragen? Neem contact op met de projectleider Gerda Bosdriesz: g.bosdriesz@prodemos.nl.

Vragenuurtje

Informatiespecialist Walter Jansen van ProDemos geeft antwoord op uw vragen op het gebied van politiek, democratie, rechtsstaat en de Europese Unie. Deze keer over het vrouwenkiesrecht.

Beste meneer Jansen,

Zijn er nog landen waar vrouwen geen kiesrecht hebben?

Hoogachtend, mevr. Hoogstraaten

Beste mevrouw Hoogstraaten,

Van de landen waar verkiezingen worden gehouden is Vaticaanstad het enige land dat geen vrouwenkiesrecht kent. Het staatshoofd is de paus die wordt gekozen door het college van kardinalen en dat kunnen geen vrouwen zijn vanwege het sacrament van de priesterwijding dat voorbehouden is aan mannen.

Op enkele kleinere Arabische landen na, kent men overal een of andere vorm van verkiezingen. Saoedi-Arabië is het laatste land waar vrouwen kiesrecht kregen. In 2015 werd zowel het actief als passief vrouwenkiesrecht ingevoerd. In augustus mochten alle kiesgerechtigde vrouwen stemmen voor de nationale verkiezingen. En in december konden vrouwen ook zelf worden gekozen in de gemeentebesturen, wat minimaal 15 vrouwen lukte. Dat Saoedische vrouwen nu kiesrecht hebben wil trouwens niet zeggen dat de verkiezingen voldoen aan democratische regels. Volgens het gezaghebbende *Freedom in the World* behoort Saoedi-Arabië tot de 40% van de landen waarvan het verkiezingsproces niet democratisch verloopt.

Zwitserland is het laatste grotere Europese land dat vrouwen kiesrecht verleende, in 1975. Als laatste land in Europa volgde Liechtenstein in 1984.

In Nederland is er algemeen vrouwenkiesrecht sinds 1919. Van de gevestigde partijen blijft de SGP als enige tegen passief vrouwenkiesrecht. De Hoge Raad oordeelde in 2010 dat vrouwen op kieslijsten moeten kunnen staan, maar dat de SGP haar inhoudelijke visie op de plaats van de vrouw mag handhaven. In de toelichting op het SGP-beginselprogramma staat sindsdien dat "rechtens niet aan kandidaten kan worden tegengeworpen" om op de lijst te gaan staan. In 2014 werd de eerste vrouwelijke SGP-vertegenwoordiger gekozen, in de gemeenteraad van Vlissingen.

Met vriendelijke groet, Walter Jansen

Zelf een vraag stellen? Mail naar info@prodemos.nl, stuur een tweet naar @ProDemos, bel 070-7570270 of kom langs bij onze balie in het Bezoekerscentrum, Hofweg 1 in Den Haag (openingsdagen: maandag t/m zaterdag, 9.30-17u).

Agenda

- Za 2 april: Grondwetdag
 Di 4 april: Politiek Café over lokale initiatieven voor duurzaamheid
 Di 12 april: Politiek Café – ‘Ik scheld, dus ik besta’, over de macht van schreeuwers en ‘reaguurders’ in het politieke debat
 Ma 18 april: Vrijheidscollege – Jessica Durlacher over vrijheid van religie
 Wo 20 april: Vrijheidscollege – Ancilla Tilia over vrijheid van meningsuiting
 Ma 25 april: Vrijheidscollege – Mardjan Seighali over vrijwaring van gebrek
Wo 4 mei: Kinderrijk – Wij zijn de baas!
 Do 5 mei: Vrijheidscollege – Mostafa Hilali over vrijwaring van angst
 Do 5 mei: StickerStemmentracker op Bevrijdingsfestivals door heel Nederland
Vr 6 mei: Kinderrijk – Wij zijn de baas!
Di 10 mei: Politiek Café – Touwtrekken om de macht (n.a.v. theatervoorstelling Borgen) met oud-premier Wim Kok
 Di 14 juni: Politiek Café
Do 18 aug: Kinderrijk – Wij zijn de baas!
Vr 19 aug: Kinderrijk – Wij zijn de baas!

Kijk voor de actuele agenda op www.prodemos.nl/agenda

IN APRIL, MEI EN AUGUSTUS: KINDERRIJK

In iedere schoolvakantie zet ProDemos de deuren wagenwijd open voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Al knutselend, spelend en luisterend ontdekken kinderen in Kinderrijk hoe de Tweede Kamer er van binnen uitziet, hoe het pluche van de troon van de koning voelt en dat je ook zelf politicus kunt worden. Vast onderdeel is een bezoek aan de Ridderzaal of de Tweede Kamer en een gesprek met Tweede Kamerleden.

FOTO: MARTEN KOOL

**10 MEI – POLITIEK CAFÉ
 ‘TOUWTRAKKEN OM DE MACHT’
 MET OUD-PREMIER WIM KOK
 N.a.v. de theatervoorstelling Borgen**

Borgen is het verhaal van de Deense premier Birgitte Nyborg die dagelijks keuzes moet maken tussen haar idealen en de harde politieke werkelijkheid. De belangen van diverse mensen, partijen, machten en krachten om haar heen worden zorgvuldig afgewogen. Uiteindelijk heeft ze alleen haar eigen (politieke) kompas om op te varen.

Op 10 mei geeft oud-premier Wim Kok bij ProDemos een inblik in de machten en krachten die een rol spelen bij het nemen van beslissingen in Nederland. Welke dilemma's spelen er tussen idealen en de politieke werkelijkheid? Wie trekken er aan welke touwtjes in het politieke krachtenveld? Welke rol spelen journalisten, Kamerleden, spindoctors, woordvoerders, partijgenoten, deskundigen en lobbyisten daarin? Op welke manier proberen zij de premier te beïnvloeden? Welke keuzes maakte de premier hierin destijds? En zijn de dilemma's, het krachtenveld en de beslissingen in de huidige tijd anders dan toen?

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 4 x per jaar. Abonneer u gratis op www.prodemos.nl/nieuwsbrief.

DIT NUMMER: **Redactie:** Afd. Communicatie • **Vormgeving:** Puntspatie [bno] • **Druk:** Ten Brink •

ProDemos • Hofweg 1H • 2511 AA Den Haag • T (070) 757 02 00 • info@prodemos.nl •

ProDemos op internet: prodemos.nl • www.twitter.com/ProDemos • Facebook: ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat